

ЗАУВАЖЕННЯ ЩОДО ТЕКСТУ ЗАКОНОПРОЕКТУ «ПРО ЗАБОРОНУ СПРЯМОВАНОЇ НА ДІТЕЙ ПРОПАГАНДИ ГОМОСЕКСУАЛІЗМУ»

Запропонований депутатом В. В. Колесніченком законопроект зазнав чималої критики з боку суспільства та експертів через його правовий зміст, але не менш значними є недоліки його мовного оформлення.

З приводу назви законопроекту не можна не погодитись з висновком Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України від 23.05.2012 р., у якому зазначається, що «викликає зауваження назва законопроекту – «Про заборону спрямованої на дітей пропаганди гомосексуалізму», оскільки заборона пропаганди гомосексуалізму стосується лише дітей, тоді як серед дорослих (слідуючи принципу загальнодозвільного регулювання «дозволено те, що не заборонено законом») вона по суті дозволяється. Якщо гомосексуалізм, як стверджується у Пояснювальній записці, є явищем негативним та шкідливим для особи, сім'ї, держави та суспільства, на думку управління, логічно було б ставити питання про заборону його пропаганди не лише серед дітей, а й серед дорослих» [1]. Більш того, у самому законі йдеться про заходи заборони пропаганди гомосексуалізму, які спрямовані не тільки на дітей, а також і на дорослих. Адже мітинги, паради, акції, пікети, а також поширення певної зазначеної інформації у засобах масової інформації стосується і дорослих зокрема, бо всі ці заходи є відкритими і можуть бути побаченими особами будь-якого віку. Це ще раз підтверджує невідповідність назви закону його меті. Більш доцільним, виходячи з сутності даного законопроекту, було б не вживати в ній словосполучення «спрямованої на дітей».

У ст. 1 «Загальні поняття» при визначенні терміна «гомосексуалізм» вживаються слова «мужелозство» та «лісбеянство». Очевидно, маючи на увазі статеві зносини між особами однієї статі, варто вживати слова «мужолозство» та «лесбійство (або лесбійство)» відповідно [2].

У цій же статті даного закону наведене досить неточне та складне визначення терміна «пропаганда гомосексуалізму», а саме «пропаганда гомосексуалізму – це діяльність, яка має на меті та/чи виражається в умисному поширенні будь-якої позитивної інформації про гомосексуалізм, що може завдати шкоду фізичному та психічному здоров'ю дитини, її моральному та духовному розвитку, в тому числі, сформувати у неї хибні уявлення про соціальну рівноцінність традиційних і нетрадиційних шлюбних відносин, а в майбутньому вплинути на її вибір соціальної орієнтації». На мою думку конструкція «має на меті та/чи виражається» є, перш за все, складною для сприйняття, а по-друге, ототожнює мету та форму вираження зазначених дій, що спотворює сприйняття змісту даної норми. У цьому випадку форма вираження вже а priori покриває мету даних заходів, тому я вважаю за доцільне

прибрати з визначення словосполучення «має на меті та/чи» (адже, виходячи з визначення, при наявності зазначених формальних дій потреба визначення мети не є необхідною).

Також, вживання терміна «соціальна орієнтація» у наведеному визначенні не є обґрунтованим і потребує заміни на термін «сексуальна орієнтація». Соціальна орієнтація – це визначення людиною свого місця в системі суспільних відносин, вибір бажаного соціального статусу і шляхів його досягнення [3], в той час як сексуальна орієнтація характеризується статевим потягом індивіда до осіб певної статі. Термін «соціальна орієнтація» є занадто широким і неоднозначним поняттям, тому казати про вплив пропаганди гомосексуалізму на її зміну є, щонайменш, необґрунтованим і побудованим на складних припущеннях. Єдиний можливий вплив, який безпосередньо можуть чинити зазначені вище дії, це подальший вибір особою саме її «сексуальної орієнтації».

Однією з основних загальних особливостей помилок у даному законопроекті є нечіткість термінології, на чому зокрема наголошувалось у експертному висновку [1]. Наприклад, у деяких випадках використовується термін «нетрадиційні шлюбні відносини» (ст. 1), в інших – «нетрадиційні сексуальні відносини» (ст. 2); в одному – «гомосексуальний образ життя» (абз. 3 частини першої ст. 4; ст. 8), в другому – «сексуальний образ життя» (абз. 4 частини першої ст. 4). Тут же варто зауважити, що словосполучення «образ життя» є росіянізмом, відповідно до українського правопису більш доречним є вживання «спосіб життя». У назві ст. 3 вживається термін «мирні зібрання», у частині другій цієї статті – «мирні збори», у частині другій статті 4 – «масові заходи» (Зазначимо, що ця неоднозначність характерна і для ст. 315 Цивільного кодексу України [4], проте у законодавстві більш усталеним є вживання терміна «мирні зібрання». Наприклад, у Кодексі адміністративного судочинства України [5] збори зазначені лише як один із способів реалізації права на мирні зібрання). У назві ст. 9 проекту йдеться про відповідальність за пропаганду гомосексуалізму серед «неповнолітніх», а у її змісті та доповненнях до Кодексу України про адміністративні правопорушення [6] та до Кримінального кодексу України [7] – про відповідальність за пропаганду гомосексуалізму серед «дітей» [1].

У ч. 2 прикінцевих положень замість терміна «громадянин» має вживатись «фізична особа» (ця помилка є типовою у сучасній юридичній техніці). Оскільки Кримінальний кодекс України та Кодекс України про адміністративні правопорушення визначають саме фізичну особу загальним суб'єктом правопорушення, громадянство ролі у даному конкретному випадку не відіграє).

У законопроекті також застосовуються поняття та термінологічні вирази, які не є достатньо зрозумілими. Наприклад, «соціальну рівноцінність традиційних і нетрадиційних шлюбних відносин» (можливий варіант – «соціальну рівність шлюбів і одностатевих союзів (партнерств)»), адже згідно з українським законодавством шлюбом є лише союз чоловіка і жінки. У даному випадку зазначене словосполучення потребує визначення у першій статті

Проекту Закону, «широкому колу неповнолітніх осіб» у ч. 2 ст. 5 (достатньо вжити просто «неповнолітнім особам»), «аудіофільмів» у ст. 7 (замість «аудіозаписів») тощо.

Серед усіх характерних законопроекту помилок певне місце посідають зокрема і граматичні та пунктуаційні помилки. Так у ч. 1 ст. 3 слово «звуження» написано без подвоєння. У визначенні термінів «публічна» та «непублічна пропаганда гомосексуалізму» у ч. 2 та 3 ст. 5 у словосполученні «може завдати шкоду фізичного та психічному здоров'ю» неправильно поставлено прикметник «фізичний» у родовий відмінок, замість давального. А у ч. 2 Прикінцевих положень числівник «п'ятсот» написаний без апострофа. І цей перелік не є вичерпним.

Щодо пунктуаційних помилок, вони переважно полягають у неправильному застосуванні коми (її відсутності чи навпаки, наявності у непотрібному місці). Так, у ст. 8: «У ЗМІ забороняється, спрямована на дітей, пропаганда гомосексуалізму шляхом популяризації у виступах, програмах, статтях гомосексуальних відносин та гомосексуального образу життя» словосполучення «спрямована на дітей» комами не виокремлюється, оскільки знаходиться у препозиції до означуваного слова. Ця сама помилка систематично повторюється і у 9-й статті та у частині 1-й і 2-й Прикінцевих положень.

Підсумовуючи, зазначимо: незважаючи на благородну мету даного законопроекту, що полягає у захисті дитинства та прагненні вберегти традиційні шлюбні відносини в Україні від можливого негативного впливу і деформації у майбутньому, з точки зору юридичної техніки та лінгвістики він є дуже недосконалим та багато в чому зовсім необґрунтованим. Про це свідчить велика кількість різноманітних помилок, а також його юридико-технічна недосконалість, що може складати предмет окремого аналізу. Лише за умови внесення змін у даний проект закону (пропозиції щодо яких були зазначені вище) його можна оцінити як такий, що готовий до розгляду під час засідання у Верховній Раді України.

Список використаних джерел

1. Висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України від 23.05.2012 щодо законопроекту № 10290 від 30.03.2012.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – С. 613, 694.
3. Дворецька Г. В. Соціологія: Навч. посібник / Г. В. Дворецька. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 472 с.
4. Цивільний кодекс України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
5. Кодекс адміністративного судочинства України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
7. Кримінальний кодекс України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
8. Юридичний словник / За редакцією В. Г. Гончаренка. – К.: «ФОРУМ». – 2006. – 473 с.